

El debat del pacte fiscal es fa acadèmic

Òmnium Cultural ha mogut acadèmics i polítics de signe divers a analitzar d'una manera rigorosa i sistemàtica les relacions econòmiques i fiscals entre Catalunya i Espanya. EL TEMPS publica un resum de les intervencions de quatre dels autors en el debat de presentació del llibre resultant, editat per Proa.

Guillem López
Catedràtic d'economia a UPF
(coordinador de l'obra)

"El dèficit fiscal de Catalunya és exagerat."

"A la vista dels textos recollits al llibre, es pot afirmar que hi ha una entesa bastant gran dels experts.

La primera idea que voldria expressar és que en nom de la solidaritat interterritorial es fan moltes coses que sovint són contradictòries amb els supòsits que es diuen que persegueixen. Aquest exercici té dos sostres per a jutjar-ne la validesa: el primer és el desviament de rendes productives que sovint apareix. I el segon és la necessitat que té la regió més desenvolupada de mantenir la seva capacitat de creixement com a motor econòmic. Per tant, no tot val a l'empara del criteri de la solidaritat interterritorial. Més encara, quan es parla de solidaritat i surt el gran nom de la redistribució, s'oblida que la desigualtat important és la personal, no la territorial.

També val a dir que les subvencions redistribuïdores, o pretesament redistribuïdores, haurien de ser específiques dels objectius pretesos i, és clar, condicionades al seu compliment. En cap cas no haurien de ser subvencions globals perquè la comunitat destinatària les pugui malbaratar.

Una segona idea és que, entre els autors, mai no es qüestiona el signe de la balança fiscal. Forma part de la cohesió social que les comunitats riques contribueixin a fer possible el benestar de les comunitats pobres. Però hi ha consens que, en el cas de Catalunya, aquest dèficit fiscal és exagerat. Les últimes dades que ha treballat Esther Martínez ens en donen una idea: si considerem 100 la mitjana es-

panyola, cada ciutadà de Catalunya paga 124, un 24% més d'impostos, i rep 88, un 12% menys, en forma de despesa. Recordem que molts dels serveis que se subministren des del sector públic són serveis universals i, per tant, sembla molt poc justificat que en partides de despesa s'assoleixin nivells inferiors al criteri per càpita.

En últim lloc, Catalunya fa un esforç cada vegada més gran transferint renda primària, que passa de representar el 2,2% del seu PIB el 1973 al 9,23% actual. I, en canvi, les comunitats autònomes destinatàries d'aquestes subvencions han mantingut els seus nivells interns de desigualtat.

Dues reflexions, encara, incloses al llibre. La de Xavier Sala i Martín, que debat, un per un, els arguments econòmics que normalment s'usen per negar la viabilitat de la independència de Catalunya. Esmentaré també Andreu Mas Colell, que diu expressament que els catalans són moltes vegades rebecs, senten una gran angúnia, a ser explícits en la defensa dels seus interessos, a diferència del que fan molts països del nostre entorn. No fer la defensa dels propis interessos qüestiona, en aquests moments, el futur de Catalunya".

Antoni Castells
Catedràtic d'hisenda pública
UB

"Acceptem pagar segons la renda i rebre segons la població."

"Tots els estudis existents coincideixen a dir que Catalunya té un saldo fiscal negatiu amb l'estat; que aporta recursos en termes nets a les altres regions de l'estat. Però hi ha dos debats: si ho ha de

fer o no, i en quina quantia. Em sembla que no podem fer el debat de dir que Catalunya no hauria d'aportar a la resta de regions a través del pressupost, com proven de fer-ho a Europa els alemanys. És un plantejament possible, però llavors diem que no volem cap mena d'integració política amb la resta de comunitats i, per tant, no els volem aportar res.

Si hi aportem, la qüestió és de saber amb quins límits. Però l'aportació es fa, simplement, perquè si l'estat demana els mateixos impostos a les persones que tenen la mateixa renda i ofereix els mateixos serveis a les persones que tenen les mateixes circumstàncies, passa automàticament que les regions més riques paguen més que no reben i les més pobres reben més que no paguen.

Quan aquesta qüestió dels saldos fiscals és objecte d'una gran controvèrsia política, i és evident que a Catalunya ho és, com també a Europa, és perquè hi ha un problema polític bàsic sobre dues qüestions: primera, que no s'han aclarit les regles del joc i discutim sobre nombres que no sabem si són alts o baixos, de manera que és molt fàcil de fer-ne una controvèrsia política basada en l'excitació de factors emocionals. És fonamental que tractem d'objectivar aquesta qüestió a partir d'unes regles: quant hauríem de pagar i segons quins criteris, i quant hauríem de rebre i segons quins criteris. Jo crec que n'hi hauria una d'elemental, de regla: acceptem de pagar segons la renda i de rebre segons la població. O una altra regla del joc: mirem què passa, en general, a les regions europees, on sol haver-hi una certa relació entre el saldo fiscal i la seva renda. En l'un cas i en l'altre, arribaríem a la conclusió, efectivament, que el nostre saldo fiscal és excessiu. Però això no vol dir que hagi de ser zero.

El segon problema és que perquè això funcioni hi ha d'haver un consens polític bàsic. Vol dir, al meu entendre, dos requisits fonamentals: acceptar que es forma part d'una mateixa comunitat política, en la qual hi ha una igualtat de drets i de deures. I l'altre requisit és que, perquè funcioni el consens polític, t'has de fiar de qui fa la redistribució, que l'estat fa les coses ben fetes i que els diners serveixen per a allò que han de servir, que no alimenten xarxes clientelars. Són requisits polítics bàsics, que haurien d'anar acompanyats d'aspectes addicionals, com ara transparència i reconeixement del que s'aporta. No donar-ne les gràcies, però sí reconèixer-ho.

A més, aquesta qüestió no es pot valorar sense tenir en compte les relacions econòmiques i les polítiques. Perquè hi ha un paral·lelisme entre el debat que fem aquí i el que es fa a Europa, i quan els alemanys diuen: "paguem massa", els recorden que sí, però que "gràcies a això teniu un mercat únic, de 300 milions d'habitants". Aquesta mena de raonament també ens l'hem d'aplicar nosaltres. I tampoc no es pot aïllar de les relacions polítiques. No entendríem la Unió Europea sense l'objectiu polític que hi ha al seu origen, que és d'acabar les guerres a Europa. No podem tenir només en compte que paguem o deixem de pagar, sinó en quin context".

Jacint Ros i Hombravella
Catedràtic política econòmica
UB

"Això de la
Catalunya riquíssima
ja s'ha acabat."

"Connectant amb el que deia Antoni Castells, si no hi ha un consens a Catalunya sobre aquests temes (i el president Pujol ho va dient molt, això), difícilment podrem fer avançar la idea. A Castells, del bilió dos-cents mil milions amb pressupost equilibrat li surt un escreix d'un mig bilió (diferència entre totes les aportacions fiscals fetes des de Catalunya i el que en rep de despesa fiscal). Veig bé, des d'aquesta solidaritat —més o menys obligada— que pot arribar al 10% del PIB, anar a una solidaritat d'un 5%, molt més ajustada a les nostres possibilitats i a la comparativa internacional. Això sí, voldria fer-hi una matisació. Comparant-ho amb el cas d'Alemanya, mentre que ells parlen de reduir la seva aportació a la UE del 0,7% del PIB al 0,5%, nosaltres parlem d'aportacions netes catorze vegades superiors. I Alemanya regateja.

A Catalunya ens trobem amb reptes de competitivitat importants quant a costos, inclosos els fiscals. Tenim reptes de cohesió social interior. Això de la Catalunya riquíssima voldria que no formés part nuclear de la nostra autoestima. Una vegada feta l'aportació fiscal, Catalunya es queda només un 13% per sobre la renda per habitant espanyola. Catalunya té 900.000 pobres, tenim moltes àrees deprimides i no estem en els nivells esplèndids d'Europa, estem al 96% de la mitjana europea.

Hauríem de tenir un sector públic més adaptable a les nostres necessitats, en un moment en què la política fiscal passa a ser de les poques eines disponibles quant a la competitivitat que encara queden als territoris dins la coordinació de polítiques econòmiques a tot Europa. Miró i Ardèvol, en la seva contribució, diu que això podrien ser recursos nous per a la Generalitat. No necessàriament. Podrien ser reduccions de la pressió fiscal. Jo he anat proposant que si Catalunya tingués unes cotitzacions socials subvencionades a través dels recursos propis autònoms, més baixes, aquesta seria la millor política d'ocupació possible. O bé, reduccions de pressió fiscal, en part, i, en una altra part, atendre necessitats absolutament punyents d'infraestructures, formació, habitatge, rendes mínimes, ocupació, etc.

L'assumpte del dèficit fiscal serà molt difícil. Recordo un darrer article de Manuel Chaves explicant la Declaració de Mèrida: "*No podemos pasar por la consolidación de privilegios económicos i sociales para determinados territorios*". És a dir, molta resta d'Espanya equipara el fet de reduir a una proporció més adient la nostra solidaritat, a incrementar privilegis. Tenim l'esperança que aquesta objectivació pugui servir per racionalitzar el debat".

Josep Huguet
Diputat Esquerra Republicana
de Catalunya

**"La dedependència
econòmica de Cata-
lunya té aliats aquí."**

"Fa poques setmanes, el president de la Generalitat reconeixia per primera vegada, en el debat de Política General, que el model actual de finançament podia presentar alguns signes d'inconstitucionalitat des del punt de vista dels ciutadans de Catalunya. Jo comparteixo aquesta posició; fa temps que la defenso. Jo crec que, si s'ha arribat aquí, segurament que és per una reflexió profunda, però també perquè la situació comença a ser complicada per a la Generalitat, amb dos bilions de deute. I quan fa uns caps de setmana hi havia tres tallades de carretera simultànies, crec que la calma dels catalans que abans s'apuntava es comença a acabar.

Un hom es demana com pot ser que això no hagi saltat abans en l'aire. Jo crec que és perquè aquest model de dependència econòmica té aliats aquí.

Si hi ha catalans que bàsicament centren la seva aspiració a governar a Madrid, és lògic que aquesta

mamella que ve de Catalunya sigui un bon recurs a l'hora de jugar amb la repartidora a la resta de l'estat. Per tant, hi ha gent aquí objectivament interessada a impedir que això s'acabi, perquè aquesta és la font de clientelisme polític de les bosses de vot fix, captiu, que tenen en les altres zones de l'estat.

Però, per desgràcia, l'espai que abandona l'estat és ocupat per sectors privats de Catalunya que fan el benefici després de la no-presència de l'estat. Aleshores hem de pagar el peatge de les autopistes, una xarxa d'escoles i de sanitat privada de les més altes de l'estat. El cas de les autopistes és paradigmàtic, un mercat captiu, on si no vols fer cues de quatre hores has de passar obligatòriament per una autopista de "pillatge" i no tens alternativa. Un mercat captiu en mans d'empreses que fan uns beneficis enormes. Mirem qui hi ha a la presidència d'algunes de les empreses d'autopistes i veurem també l'altra cara de la moneda.

Si, a això, no s'hi comença a posar solució, d'esclats com els de les carreteres, en tindrem a les cues de la sanitat o entre els pares dels alumnes dels centenars de barraques on es dona ensenyament. Jo crec que s'arriba a un punt de no retorn, i segurament que, si la classe dirigent no fa el pas, el farà la població.

Transcripció: **Toni Cañis**

Dossier Econòmic de Catalunya, el primer setmanari econòmic en català, obsequiarà els seus lectors amb una publicació especial en la qual es recullen els fets econòmics més destacats de l'últim any, coincidint amb el seu primer aniversari. Informació, anàlisi, opinió i entrevistes per entendre les claus de l'evolució econòmica dels últims dotze mesos.

Recordi,
dimarts 3 de novembre,
al seu quiosc.

L'economia catalana,
al seu abast i en català

